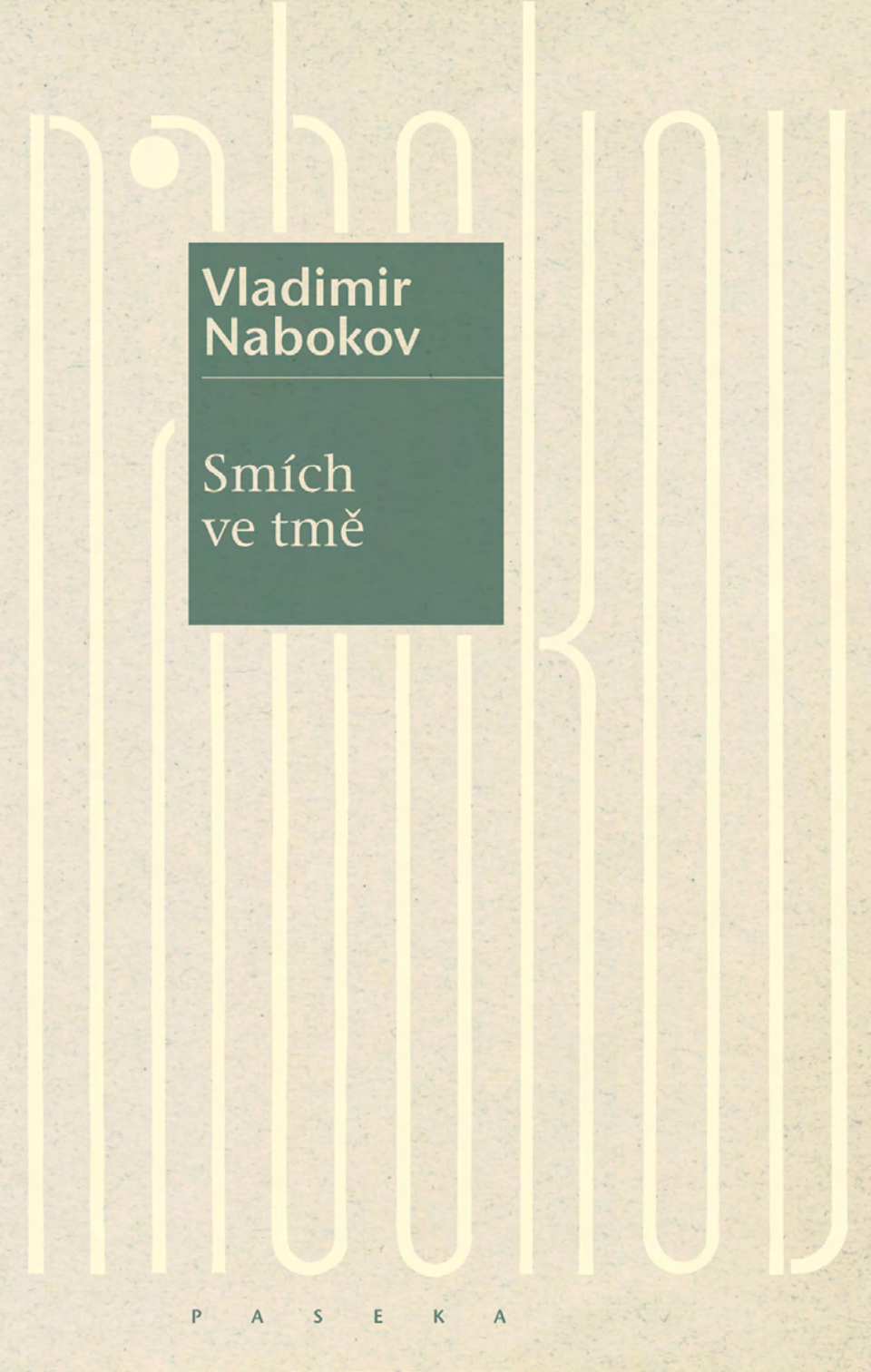

Vladimir
Nabokov

Smích
ve tmě

P A S E K A

Smích ve tmě

Vyšlo také v tištěné verzi

**Pa
se
ka**

Vladimir Nabokov

Smích ve tmě – e-kniha

Copyright © Paseka, 2025

Všechna práva vyhrazena.
Žádná část této publikace nesmí být rozšiřována
bez písemného souhlasu majitelů práv.

VLADIMIR NABOKOV

**Vladimir
Nabokov**

Smích ve tmě

PASEKA

PŘELOŽIL PAVEL DOMINIK

Vychází s podporou Ministerstva kultury České republiky

MINISTERSTVO
KULTURY

VLADIMIR NABOKOV: LAUGHTER IN THE DARK

Copyright © 1938, Bobbs-Merill Company, New York

Copyright © renewed 1956, Vladimir Nabokov

All rights reserved

Translation © Pavel Dominik, 2024

Epilogue © Jiří Kratochvíl, 2024

ISBN 978-80-7637-491-1

ISBN ePUB: 978-80-7637-610-6

ISBN MOBI: 978-80-7637-611-3

ISBN PDF: 978-80-7637-612-0

ŽIL BYL V NĚMECKÉM MĚSTĚ BERLÍNĚ muž jménem Albinus. Byl bohatý, vážený a šťastný; jednoho dne opustil kvůli mladé milence svou ženu; miloval, nebyl milován a jeho život skončil katastrofou.

To je v kostce celý příběh a zde bychom klidně mohli udělat tečku, kdyby se ovšem v jeho vyprávění netajilo potěšení i poučení; a byť je na náhrobku spousta místa pro zkrácenou, v mechu vázanou verzi lidského života, detaily nejsou nikdy na škodu.

Stalo se, že jednou večer napadla Albinuse úžasná myšlenka. Pravda, nebyla tak úplně jeho, jelikož mu ji vnukla jedna pasáž v Conradovi (nikoli tom slavném Polákovi, ale Udo Conradovi, autorovi *Paměti zapomnětlivého muže* a toho druhého spisku o starém iluzionistovi, který při svém představení na rozloučenou nechal zmizet sám sebe). Tak či onak si ji přisvojil tím, že se mu zalíbila, že si s ní pohrával a že si ji nechal přirůst k srdci, čímž si vysloužil zákonitý nárok na vlastnictví ve svobodném městě myšlení. Jako umělecký kritik a znalec obrazů se často bavil tím, že nechal některého ze starých mistrů podepsat krajiny a tváře, na něž on, Albinus, narazil ve skutečnosti: jeho život tím nabýval podoby pozoruhodné obrazárny, jejíž exponáty byly všechny do jednoho kouzelnými padělkami. A pak jednoho večera, zrovna když dopřával své učené mysli odpočinku a sepišoval krátkou stať o filmovém umění (nic světoborného, nebyl nijak zvlášť nadaný), bleskla mu hlavou ta úžasná myšlenka.

Souvisela s barevnými pohyblivými obrázky – jež právě tou dobou začaly přicházet na svět. Pomyslel si, jak skvělé by bylo, kdyby se tato metoda dala využít u nějakého slavného obrazu, nejlépe z holandské školy, který by se

dokonale přenesl v pestrých barvách na promítací plátno a poté oživil – s pohyby a gesty graficky rozvinutými v dokonalém souladu s jejich statickým uspořádáním na obraze; představme si dejme tomu krčmu, plnou lidiček bujaře popíjejících u dřevěných stolů, a letmý prosluněný pohled na dvůr s osedlanými koňmi – vše najednou ožívá a mužiček v červeném pokládá na stůl korbel, děvče s tácem se vymaňuje z objetí a na prahu začíná klovat slepice. Scéna by se mohla rozvíjet tak, že postavičky by vyšly ven a procházely krajinou téhož malíře, kde je třeba hnědá obloha a zamrzlý kanál, a lidé na těch legračních bruslích, jaké se tehdy používaly, by klouzali ve staromódních obloucích naznačených obrazem; nebo mokrá cesta v mlze a pár jezdců na koních – nakonec bychom se vrátili do téže krčmy, postavičky a světlo by zvolna zaujaly navlas stejná místa, v nichž se nacházely předtím, usadily se, aby se tak řeklo, a všechno by se zakončilo prvním obrazem. Mohlo by se to také zkusit s Italy: modrá homole kopce v dáli, bílá, hadovitě se vinoucí cesta, mrňaví poutníci, serpentinami šlapající nahoru do kopce. A dokonce i náboženská témata, ale jenom ta s malými postavičkami. Výtvarník by musel vládnout nejen dokonalými znalostmi o daném malíři a jeho době, ale i být obdařen dostatečně velkým talentem, aby se dokázal vyvarovat jakéhokoli rozporu mezi pohyby vytvořenými a těmi, jež stanovil starý mistr: musel by si je odvodit z obrazu – ale ano, to by jistě šlo. A barvy... byly by určitě mnohem vytríbenější než barvičky kreslených filmů. Jaký příběh by se dal vyprávět, příběh o umělcově fantazii, o šťastné výpravě oka a štětce a o světě ve stylu onoho malíře, prosyceném odstíny, které objevil on sám!

Začas se mu naskytla příležitost promluvit o tom s jedním filmovým producentem, toho však nápad nijak

nenadchl: tvrdil, že nimravá práce by vyžadovala převratné zdokonalení techniky animace, což by stálo majlant; prý se nedá předpokládat, že takový film by v důsledku tak pracného rozkreslování mohl trvat déle než pár minut; a že by i pak většinu lidí unudil k smrti a vzbudil všeobecné zklamání.

Albinus poté probral svůj nápad s jiným člověkem od filmu, který nad ním také ohrnul nos. „Mohli bychom začít s něčím úplně jednoduchým,“ naléhal Albinus, „s oživlým vitrážovým oknem, animovaným erbem, nějakým tím světcem.“

„Obávám se, že z toho nic nebude,“ řekl ten druhý. „Takové umělecké výstřelky si nemůžeme dovolit.“

Avšak Albinus se své myšlenky nevzdal. Nakonec se doslechl o šikovném chlapíkovi jménem Axel Rex, který měl bohaté zkušenosti s uplatňováním šílených nápadů – v Paříži inscenoval perskou pohádku, jež nadchla tamní intelektuály a zruinovala člověka, který celý podnik financoval. Albinus se s ním pokusil spojit, ale dozvěděl se, že se právě vrátil do Států, kde kreslí karikatury pro jakýsi ilustrovaný deník. Po nějaké době se Albinusovi podařilo navázat s ním kontakt a Rexe, jak se zdálo, myšlenka zaujala.

Jednoho březnového dne od něho Albinus dostal dlouhý dopis, jehož příchod se však kryl s náhlou krizí v Albinusově soukromém – velmi soukromém – životě, takže ta úžasná myšlenka, která by za jiných okolností přetrvala a možná našla zeď, na kterou by se pověsila a rozkvetla, v posledním týdnu podivně vybledla a seschla.

Rex napsal, že je marné snažit se nalákat někoho z Hollywoodu, a neomaleně navrhl, že Albinus, jakožto člověk zámožný, by si měl realizaci svého nápadu zaplatit ze svého; Rex by v tom případě přijal takový a takový honorář (omračující částka), z poloviny splatný předem,

za výtvarné řešení nějakého Breughelova obrazu – dejme tomu „Přísluví“ nebo čehokoli jiného, co by podle Albinusova přání rozpochoval.

„Na tvém místě to risknu,“ poznamenal Albinusův švagr Paul, zavalitý dobrák, jehož náprsní kapsu lemovaly sponky dvou tužek a dvou plnicích per. „Normální filmy stojí ještě víc – myslím ty, kde se válčí a hrouť se domy.“

„To ano, jenže pak se ti všechno vrátí, a mně by se nevrátilo.“

„Jestli si dobře vzpomínám,“ potáhl Paul z doutníku (právě dojídali večeři), „byl jsi ochotný obětovat značnou částku, která nebyla o moc nižší než honorář, jaký požaduje ten člověk. Tak v čem je problém? Nevypadáš už tak nadšeně jako před chvílí. Snad to nevzdáváš?“

„Sám nevím. Trochu mě trápí praktická stránka té věci; jinak se mi totiž ten nápad pořád líbí.“

„Jaký nápad?“ zeptala se Elisabeth.

Měla zvláštní zvyk ptát se na věci, o nichž se před ní už vyčerpávajícím způsobem mluvilo. Bylo to v důsledku čiré nervozity, nikoli vinou omezenosti či roztržitosti; často se stávalo, že ještě ani nedokončila otázku, bezradně klouzající ke konci věty, a už si uvědomila, že dávno odpověď zná. Její manžel si toho zvyku byl vědom a nikdy se na ni nehněval; naopak, dojímal ho a bavil. Klidně mluvil dál, jelikož dobře věděl (a docela se na to i těšil), že za okamžik si sama sobě odpoví. Avšak právě toho březnového dne byl Albinus tak podrážděný, zmatený a rozmrzelý, že mu zničehonic povolily nervy.

„Spadla jsi z měsíce, nebo co?“ utrl se na ni, a Elisabeth se podívala na své nehty a řekla smířlivě:

„Aha, už si vzpomínám.“

Pak se otočila na dcerku, osmiletou Irmu, která hltala z talíře čokoládový krém, a okřikla ji:

„Nehltej tak, miláčku, prosím tě, jez pomaleji.“

„Mám za to,“ spustil Paul a přitom potáhl z doutníku, „že každý nový vynález...“

Albinus, zmítaný podivnými emocemi, si pomyslel: „Co je mi sakra do nějakého Rexe, do tohohle idiotského rozhovoru a čokoládového krému...? Přicházím o rozum a nikdo to neví. A nemůžu to zastavit, všechny pokusy jsou marné a zítra tam půjdu zas a budu tvrdnout v té tmě jako pitomec... Neuvěřitelné.“

Neuvěřitelné to samozřejmě bylo – tím spíš, že se celých devět let manželství krotil a nikdy, opravdu nikdy... „Vlastně bych o tom měl Elisabeth říct,“ pomyslel si, „nebo s ní na nějaký čas někam odjet, anebo zajít k psychoanalytici, protože jinak...“

Ne, nemůžete popadnout pistoli a odprásknout dívku, kterou ani neznáte, jen proto, že vás přitahuje.

2

V SRDEČNÍCH ZÁLEŽITOSTECH neměl Albinus nikdy moc štěstí. Navzdory pohlednému zevnějšku a decentním způsobům člověka z dobré rodiny se mu kdovíproč nedařilo těžit z toho, že se líbil ženám – protože na jeho milém úsměvu a příjemném pohledu modrých očí, vždycky trochu vypoulených, kdykoli se nad něčím hluboce zamyslel (a jelikož byl trochu pomalejší, stávalo se to častěji, než by mělo), bylo rozhodně cosi velmi přitažlivého. Byl výřečný, s oním nepatrným zajíkáním, které nemělo daleko ke koktání, půvabně osvěžujícím i tu nejotřepanější větu. Neméně důležitá (neboť žil v šosáckém Německu) byla skutečnost, že otec mu odkázal solidně investované

jmění; přesto každý milostný románec, o který zavadil, měl sklon zevšednět.

Za studentských let prožil nudný vztah s truchlivou starší ženou, která ho těžce milovala a pak mu za války posílala na frontu purpurové ponožky, svědivé vlněné prádlo a sáhodlouhé vášnivé dopisy, psané šílenou rychlostí nečitelným písmem na pergamenovém papíru. Potom tu byl ten románec s manželkou jednoho pana profesora, kterou poznal na Rýnu; byla hezká, když se na ni člověk díval z určitého úhlu a při určitém nasvícení, ale tak chladná a upejpavá, že o ni brzy ztratil zájem. Nakonec v Berlíně, těsně před svou svatbou, poznal hubenou melancholičku s tuctovými rysy, která k němu chodívala v sobotu večer a měla ve zvyku mu dopodrobna líčit celou svou minulost, donekonečna opakovala ty zpropadené žvásty, znuděně vzdychala v jeho objetích a své vyprávění pokaždé korunovala jediným francouzským obratem, který znala: „*C'est la vie.*“ Samé omyly, tápání, zklamání; Amor, jenž mu sloužil, byl nepochybně levák s ustupující bradou a beze špetky představivosti. A vedle těchto vlažných románek tu byly stovky žen, o kterých snil, ale jež nikdy nepoznal; jen se mihly kolem a na pár dní v něm zanechaly zoufalý pocit ztráty, díky němuž je krása tím, čím je: vzdáleným osamělým stromem na pozadí zlatistého nebe; mihotáním světla na vnitřní straně oblouku mostu; něčím naprosto nezachytitelným.

Oženil se, ale byť Elisabeth svým způsobem miloval, nevyvolávala v něm ono vzrušivé chvění, po jakém toužil do umdlení. Byla dcerou známého divadelního impresária, štíhlá, slaboučká plavovláska s bezbarvými očima a žalostnými pupínky těsně nad nosíkem tvaru, jež anglické prozaičky nazývají *retroussée* (všimněte si druhého „e“, doplněného pro jistotu). Měla tak jemnou

plet, že sebemenší dotek na ní zanechával růžový, pomalu blednoucí otisk.

Oženil se s ní, protože tak se to prostě sešlo. Největší podíl na jejich svazku měl výlet do hor s ní, jejím tlustým bratrem a neobyčejně sportovně založenou sestřenicí, která si nakonec v Pontresině, díkybohu, vyvrtla kotník. Elisabeth měla v sobě cosi tak líbezného, tak vzdušného a tak dobrosrdečně se smála. Vzali se v Mnichově, aby unikli záplavě berlínských známých. Kvetly kaštany. V zapomenuté zahradě byla ztracena drahocenná tabatěrka. Jeden z číšníků v hotelu hovořil sedmi jazyky. Ukázalo se, že Elisabeth má malou jizvičku – památku na operaci slepého střeva.

Byla to dušinka přítulná, poslušná a mírná. Její láska z rodu lilie však občas vášnivě vzplála a Albinus si v takových chvílích namlouval, že žádný jiný intimní vztah nepotřebuje.

Když otěhotněla, v jejích očích se objevil prázdný výraz spokojenosti, jako by hloubala nad svým novým vnitřním světem; ledabylá chůze se proměnila v opatrné kolébání a také lačně lemtala hrsti sněhu, které chvatně nabírala, když se nikdo nedíval. Albinus se o ni staral, jak nejlépe uměl; bral ji na dlouhé, pomalé procházky; dohlížel na to, aby chodila brzy spát a aby se k ní kusy nábytku s nešikovnými rohy nechovaly hrubě, když procházela kolem nich; v noci snil o mladé dívce rozvalené na horké opuštěné pláži a v tom snu se ho zmocňoval strach, že ho přitom manželka přistihne. Ráno si Elisabeth před zrcadlem ve dveřích skříně se spokojeným a tajuplným úsměvem prohlížela své nadmuté tělo. Jednoho dne ji pak odvezli do porodnice a Albinus zůstal tři týdny sám. Nevěděl, co si se sebou počít; uchýlil se ke koňaku a trápil se dvěma temnými myšlenkami, z nichž každá se vyznačovala jiným

odstínem temnoty: jednou, že jeho žena může umřít, a druhou, že mít o chlup víc kuráže, našel by si nějaké přítulné děvče a přivedl si ji do prázdné ložnice.

Narodí se to dítě vůbec někdy? Albinus přecházel sem a tam po dlouhé, nabílené, bílým emailem natřené chodbě s hrůzostrašnou palmou v květináči nahoře na schodech; nenáviděl to tam, nenáviděl beznadějnou bělost toho místa a šustící sestřičky s ruměnými tvářemi a bílými křidélky na hlavách, které se ho neustále snažily odehnat. Konečně se objevil asistent a pochmurně pronesl: „Tak je po všem.“ Před očima se mu spustil tmavý drobný déšť, podobný mihotání hodně starého filmu (1910, svižně, trhavě se pohybující pohřební průvod s příliš rychle kmitajícíma nohama). Vtrhl do pokoje. Elisabeth šťastně porodila dcerku.

Holčička byla zpočátku červená a vrásčitá jako nafukovací balónek, z něhož zvolna uniká vzduch. Obličej se jí však brzy vyhladil a po roce začala mluvit. Ted', v osmi letech, byla mnohem méně mluvná, jelikož po matce zdědila mlčenlivou povahu. Matku připomínala i veselostí, která byla stejně jako matčina neobyčejně nevtrlivá. Byla to prostě tichá radost z vlastní existence, s nepatrným nádechem pobaveného údivu, že vůbec žije – ano, taková byla její podstata: smrtelná veselost.

A během všech těch let jí Albinus zůstával věrný, přestože dvojakost vlastních pocitů ho velmi mátl. Cítil, že miluje svou ženu upřímně, něžně – vlastně tolik, jak je schopen milovat lidskou bytost; netajil před ní nic kromě té pošetilé touhy, toho snu, toho chtíče, který mu propaloval díru do života. Elisabeth četla všechny dopisy, které napsal nebo dostal, podrobně se zajímala o jeho práci – zvláště o všechno, co se týkalo posuzování starých tmavých pláten, na nichž mezi prasklinami prosvítal zadek

koně či pochmurný úsměv. Podnikli několik nádherných cest do ciziny a strávili mnoho krásných, něžných večerů doma, kdy spolu seděli na balkóně, vysoko nad modrými ulicemi a nad komíny a dráty, nakreslenými tuší a protínajícími západ slunce, a Albinus přemítal, že si své štěstí ani nezaslouží.

Jednou večer (týden před rozhovorem o Axelu Rexovi) si cestou do kavárny, kde měl mít pracovní schůzku, všiml, že se mu pomátly hodinky (ostatně nikoli poprvé) a že má k dobru ještě celou hodinu jako dárek, který může nějak využít. Vracet se domů na druhý konec města samozřejmě nemělo smysl, zároveň se mu ale nechtělo jen tak sedět a čekat: pohled na jiné muže s přítelkyněmi ho pokaždé vyvedl z klidu. Chvilí bezcílně bloumal, až došel k maličkému kinu, jehož světla polévala sním šarlatovým leskem. Letmo pohlédl na plakát (muž zvedající zraky k oknu, v němž jako zarámované stojí děcko v noční košili), zaváhal – a koupil si lístek.

Sotva vešel do sametové tmy, svižně k němu sklouzl kužel kapesní svítilny (jak to tak bývá) a stejně svižně a plavně ho odvedl temnou a mírně se svažující uličkou. Jakmile světlo dopadlo na lístek v jeho ruce, Albinus spatřil dívčín skloněný obličej a potom, když kráčel za ní, nejasně rozeznal její drobounkou postavu a rovnoměrnou rychlost jejích nevzrušených pohybů. Jak se šoupavě zasouval na své místo, ještě jednou se na ni podíval a znovu zahlédl průzračný třpyt jejího oka, o něž se náhodou otřelo světlo, a rozpouštějící se obrys tváře, která vypadala, jako by ji na sytém tmavém pozadí namaloval velký umělec. Na tom všem nebylo nic výjimečného: něco takového se mu nestalo poprvé, věděl, že není moudré zatěžovat si tím hlavu. Biletářka se vzdálila a splynula s tmou a jeho se náhle zmocnila nuda a smutek. Přišel před koncem filmu:

mezi překocným nábytkem couvala dívka před maskovaným mužem s pistolí. Nijak ho nebavilo sledovat děj na plátně, stejně nemohl ničemu rozumět, když neviděl začátek.

Jakmile se o přestávce mezi projekcemi rozsvítilo, všiml si jí zas: stála u východu vedle příšerného purpurového závěsu, který právě odtáhla na stranu, a odcházející diváci proudili kolem ní. Jednu ruku držela v kapse krátké vyšíváné zástěrky, kolem paží a prsou ji těsně obepínaly černé šaty. Téměř s hrůzou civěl na její tvář. Byla bledá, trucovitá, bolestně krásná. Odhadoval, že jí může být tak osmnáct.

Když se potom kino téměř vylidnilo a noví diváci se začali bokem sunout na svá místa, dívka chodila sem a tam a několikrát přešla těsně kolem něho; Albinus se ale po každé odvrátil, protože pohled na ni mu působil bolest a také si maně vzpomněl, kolikrát už krása – nebo to, co za krásu považoval – prošla kolem něho a zmizela.

Následující půlhodinu proseděl ve tmě, vypoulené oči přilepené na plátno. Potom se zvedl a odešel. Odtáhla mu závěs, který tiše zaklapal dřevěnými kroužky.

„Ále, přece jen se podívám ještě jednou,“ pomyslel si nešťastně.

Zdálo se mu, že její rty sebou trochu škubly. Nechala závěs spadnout.

Albinus vstoupil do krvavě rudé kaluže; sníh tál, noc byla vlháká, nestálé barvy pouličních svítidel se roztékaly a rozpouštěly. „Argos“ – dobrý název pro biograf.

Po třech dnech už si nedokázal nahlávat, že na ni nevzpomíná. Pocítil absurdní vzrušení, když opět vstoupil do toho sálu – znovu uprostřed děje. Všechno se přesně opakovalo: klouzající baterka, protáhlé oči jako z Lui-niho pláten, svižné kroky ve tmě, půvabný pohyb paže

v černém rukávu, když šklubla závěsem na stranu. „Každý normální chlap by věděl, co dělat,“ pomyslel si Albinus. Automobil se řítíl po hladké silnici vinoucí se mezi útesy a propastí.

Při odchodu se pokusil upoutat její pozornost – avšak marně. Venku vytrvale lilo, vozovka purpurově plála.

Kdyby tam nešel podruhé, možná by dokázal vymazat z hlavy stín toho dobrodružství, jenomže teď už bylo pozdě. Vypravil se tam potřetí, pevně rozhodnutý se na ni usmát – a jak zoufale žádostivý úšklebek by to byl, kdyby se na něj zmohl. Ale srdce se mu tak rozbušilo, že příležitost propásl.

Nazítří přišel na večeři Paul, probírali Rexův návrh, malá Irma se ládovala čokoládovým krémem a Elisabeth kladla své obvyklé otázky.

„Spadla jsi z měsíce, nebo co?“ zeptal se a pak se pokusil zahladit svou podrážděnost opožděným chichotem.

Po večeři seděl na široké pohovce vedle své ženy, která si prohlížela módní žurnál, zasypával ji letnými polibky a pak si sklesle pomyslel:

„Vždyť je to všechno nesmysl, jsem přece šťastný, co víc si můžu přát? To stvoření, tiše proplouvající tmou... Chtěl bych rozdrtit ten její půvabný krček. No nic, pro mě je tak jako tak mrtvá, protože tam já už nepůjdu.“

3

JMENOVALA SE MARGOT PETERSOVÁ. Její otec byl domovník, který za války utrpěl těžký otřes při výbuchu granátu: ustavičně cukal šedivou hlavou, jako by neustále potvrzoval utrpenou křivdu a trápení, a sebemenší

hloupost v něm vyvolávala záchvat zuřivosti. Matka byla ještě docela mladá, ale taky dost ubitá životem – hrubá, necitelná ženština, jejíž červená dlaň byla hotovým rohem hojnosti, z něhož se sypaly štiplavé štulce. Na hlavě obvykle nosila šátek, aby si při práci chránila vlasy před prachem, ale po velkém sobotním gruntování – vykonávaném hlavně s pomocí vysavače, důmyslně připojeného na výtah – se neparádila a vyrazila po návštěvách. Nájemníci ji neměli rádi pro její neomalenost a uštěpačný tón, s jakým je nutila, aby si čistili boty o rohožku. Hlavní modlou jejího života bylo Schodiště – nikoli jako symbol slavného Nanebevstoupení, ale jako cosi, co se muselo lesknout jako zrcadlo, takže v její nejhorší noční můře (po příliš vydatné porci brambor a kyselého zelí) se jí zjevovaly bílé schody s černou stopou boty nejprve vpravo, potom vlevo, pak zas vpravo a tak dál – až na nejhořejší podestu. Chudák ženská, opravdu, neměli bychom se jí posmívat.

Otto, Margotin bratr, byl o tři roky starší než sestra. Pracoval v továrně na jízdní kola, opovrhoval otcovým krotkým republikánstvím, v nedaleké putyce řečnil o politice, bouchal pěstí do stolu a vyhlašoval: „Člověk se hlavně potřebuje nažrat!“ To byla jeho nejdůležitější zásada – svým způsobem celkem rozumná.

V dětství chodila Margot do školy, kde dostávala lepance mnohem méně často než doma. Nejběžnějším pohybem kotěte je měkké poskočení, přicházející v nendálých sériích; jejím bylo prudké zvednutí levého lokte, aby si chránila obličej. Navzdory všemu z ní vyrostla veselá a živá dívka. Bylo jí teprve osm, když se s velkou vervou účastnila ukřižovaných zápasů v kopané, které hráli kluci na vrzajícím asfaltu uprostřed ulice s gumovým míčem velikosti pomeranče. V deseti se naučila jezdit na bratrově

bicyklu. S nahýma rukama a vlajícími černými copánky vždycky drandila sem a tam po vozovce, než se zastavila, zamyšleně opřená jednou nohou o obrubník. Ve dvanácti se zklidnila. V té době ji nejvíc bavilo postávat ve dveřích a šuškat si s dcerou uhlíře o ženách, které chodily za jedním nájemníkem, nebo hodnotit kolemjdoucí klobouky. Jednou našla na schodech ošumělou kabelku a v ní kousek mandlového mýdla s přilepeným vlnitým chloupkem a půltucet necudných fotografií. Jindy ji zrzek, který jí při hře věčně podrážděl nohy, na zátylek vlepil pusu. A jednou v noci dostala hysterický záchvat, za který ji polili vodou a řádně jí nařezali.

Uplynul rok, a vyrostla do nevšední krásy, nosila krátké červené šatičky a byla blázen do filmů. Později vzpomínala na tohle období svého života s podivně tísnivým pocitem – světlé, teplé, pokojné večery; rachocení krámů, na noc zavíraných na zástrčku; otec sedí obkročmo na židli přede dveřmi, kouří fajfku a trhá hlavou; matka stojí s rukama v bok; přes zábradlí se sklání šerifový keř, Frau von Brock se vrací domů s nákupy v zelené síťovce; služka Marta se chystá přejít ulici s chrtem a dvěma drsnosrstými foxteriéry... Zešeřilo se. Přichází bratr s několika urostlými kamarády, kteří ji obstupují a pošťuchují, tahají za holé ruce. Jeden má oči jako filmový herec Veidt. Ulice s horními patry domů stále ještě zalitými žlutým svitem úplně utichá. Jenom naproti hrají dva holohlaví muži na balkóně karty a slyšet je každé zachechtání a plesnutí o stůl.

Bylo jí sotva šestnáct, když se skamarádila s příručí z malého papírnickví na nároží. Mladičká sestra té dívky si už slušně vydělávala pózováním umělcům. Margot tedy začala snít o tom, že se stane modelkou a potom filmovou hvězdou. Ten přechod jí připadal úplně jednoduchý: nebe je přece připravené přijmout její zářící hvězdu. Přibližně

v té době se naučila tancovat a občas chodila s kamarádkou do tančírny „Paradise“, kde jí postarší pánové dělali neuvěřitelně nepokryté návrhy za řinčení a kňučení jazz bandu.

Jednoho dne stála na rohu ulice, když u ní náhle zabrzdl mladík na červeném motocyklu, jehož předtím už párkrát viděla, a nabídl jí, jestli se nechce projet. Měl plavé, dozadu sčesané vlasy a na zádech nadutou košili, ještě plnou pochytaného větru. Margot se usmála, naskočila za něho, upravila si sukni a vzápětí už se řítila šílenou rychlostí a jeho kravata jí povlávala před obličejem. Odvezl ji za město a tam zastavil. Byl slunečný večer a malý roj mušek neustále látal jedno místo ve vzduchu. Všude ticho: tišina sosen a vřesu. Mladík sesedl, a když se posadil vedle ní na okraj příkopu, řekl jí, že loni to vzal až do Španělska jakoby nic. Potom ji objal a začal ji mačkat a osahávat a líbat tak neurvale, že se o ni z toho nepříjemného pocitu pokusily mdloby. Vyprostila se a rozplakala. „Můžeš mě líbat,“ vzlykala, „ale ne tak hrubě, prosím.“ Mladík pokrčil rameny, nastartoval motorku, rozběhl se, vyskočil na sedlo, prudce zahrnul a byl pryč, a dívku, která seděla na patníku, nechal tam. Domů se vrátila pěšky. Otto, který ji viděl odjet, ji praštil pěstí do krku a pak ji ještě kopl tak šikovně, že upadla a udělala si modřinu o šicí stroj.

V zimě ji sestra té mladé prodavačky představila paní Levandovské, starší ženě značných proporcí a vybraných způsobů, byť celkový dojem kazila jistá šťavnatost mluvy a velká nachová skvrna zvící dlaně přes celou líc: vysvětlovala to tím, že její matka se v těhotenství lekla ohně. Margot se v bytě paní Levandovské nastěhovala do pokojíku pro služky. Její rodiče byli rádi, že se jí zbavili, tím spíš, že každou práci, z níž plynul příjem, považovali za

poctivou; a bratr, s oblibou nešetřící výhrůžkami na adresu kapitalistů, kteří si kupují dcery chudáků, se naštěstí doma nevyskytoval, jelikož si našel práci ve Vratislavi.

Zpočátku Margot pózovala ve třídě jedné dívčí umělecké školy; později v opravdovém ateliéru, kde ji kreslili nejen ženy, ale i muži, většinou velmi mladí. Seděla s hezky střiženými hladkými tmavými vlasy na koberečku, úplně nahá, nohy stočené pod sebou, opírala se o ruku protkanou modrými žilkami, její útlá záda (s leskem jemného chmýří mezi půvabnými rameny, z nichž jedno bylo přizvednuté a dotýkalo se planoucí tváře) se mírně předkláněla v póze melancholické malátnosti; dívala se úkosem, jak studenti střídavě zvedají a klopi zrak, a poslouchala slabé ševlení a škrábání uhlíkových tužek, stínujících tu či onu křivku. Jen tak z nudy si často vybrala nejpohlednějšího muže a vrhala na něj temně vlahý pohled, kdykoli zvedl hlavu s pootevřenými ústy a svráštělým čelem. Nikdy se jí nepodařilo rozptýlit jeho pozornost, a to ji rozčilovalo. Když si dříve představovala, jak bude takhle sedět, sama, jasně nasvícená, vystavená tolika párům očí, myslela si, že to bude docela vzrušující. Jen z toho ale dřevněla, nic víc. Aby se zabavila, před každým sezením se nalíčila, namalovala si suché, horké rty, nanesla si stíny na horní víčka, byť ta byla už tak dost tmavá, a jednou si dokonce podmalovala rtěnkou bradavky. Za to ji Levandovská pěkně vyplísnila.

A tak mýjely dny a Margot měla jen velmi matnou představu, čeho chce v životě skutečně dosáhnout, ačkoli se odjakživa viděla jako filmová kráska v elegantním kožichu, který jí elegantní hotelový portýr s gigantickým deštníkem pomáhá vynést z elegantního auta. Stále si ještě lámala hlavu, jak přeskočit z vybledlého koberečku v ateliéru rovnýma nohama do toho světa třpytícího se

jako d manty, když j  Levandovsk  poprvé řekla o jednom ne šťastn  zamilovan m mladíkovi z venkova.

„Bez mužského se neobejde ,“ prohlásila samolib  u kávy. „Takov  temperamentn  holka jako ty chlapa pot řebuje... a ten skromn  mlad y muž tou  n j t v tom našem zka en m m st  čistou duši.“

Margot držela na kl n  tlustého žlutého jezevčíka Levandovsk . Zvedla jeho hebk , hedv bn  u i, a  se jejich špičky spojily nad jemnou ps  hlavičkou (uvnitř vypadaly jako tmavor  ov y, často pou iv n y piják), a odpověděla, aniž zvedla oči:

„ le, času dost. V dyt  je mi teprv šestnáct. A vůbec, pro ? Co bych z toho měla? Zn m tyhle p ny.“

„Jsi holt n na,“ řekla Levandovsk  klidn . „J  nemluvím o n jak m ne radovi, ten člověk je grand, kter  t  viděl na ulici a od té doby o tobě po  ad blouzn .“

„Ur it  n jak  d dula nad hrobem,“ řekla Margot a políbila bradavici na ps m l  ku.

„Ty n no,“ zopakovala Levandovsk . „Je mu třicet, je hladce oholen y, elegantn i, nos  hedvábnou kravatu a zlatou cigaretovou špičku.“

„Pojd , půjdeme na procházku,“ řekla Margot psovi a jezevčík j  sklouzl z klína na zem, a  to plesklo, a odt pal chodbou.

Pán, o kter m mluvila Levandovsk , nebyl ani nesm l y, ani z venkova. Spojen  na ni mu dali dva  ovi ln  cest ci, s nimiž hrál poker celou cestu lodním vlakem z Br m do Berlína. O ceně se zpočátku nemluvalo: kupl  ka mu pouze ukázala foto ku usm v j c  se d vky se sluncem v očích a se psem v n ru  i, a Miller (tak se totiž představil) pouze přikývl. V ur en y den koupila zákusky a navařila hodn  kávy. Velmi mazan  poradila Margot, aby si oblékla sv  star   erven  šaty. Před šestou zazněl zvonek.

„Nebudu nic riskovat, to teda ne,“ pomyslela si Margot. „Jestli mi bude protivnej, řeknu jí to rovnou, a jestli ne, nechám si čas na rozmyšlenou.“

Bohužel, udělat si na Millera názor nebylo tak snadné. Především měl zvláštní obličej. Matně tmavé vlasy, dosti dlouhé, napohled podivně suché a nedbale sčesané dozadu vypadaly jako paruka, ale ta to rozhodně nebyla. Lícni kosti mu vystupovaly tak, že tváře se zdály vpadlé, kůže na nich byla mdle bílá, jakoby potažená tenkou vrstvou pudru. Bystré, jiskrné oči a legrační trojúhelníkové rysí chřípí ani na okamžik nezůstávaly v klidu, na rozdíl od masivní dolní poloviny tváře s dvěma nehybnými vráskami v koutcích úst. Jeho oděv vypadal poněkud cizokrajně: velmi modrá košile se zářivě modrou kravatou, tmavomodrý oblek se širokánskými kalhotami. Byl to vysoký, štíhlý muž a jeho rozložitá ramena se skvostně pohupovala, když kličkoval mezi plyšovým nábytkem paní Levandovské. Margot si ho představovala úplně jinak a teď tam seděla s pevně založenýma rukama, dost otřesená a nešťastná, zatímco on ji hltal očima. Chraplavým hlasem se jí zeptal, jak se jmenuje. Řekla mu to.

„A já jsem Axlík,“ řekl, krátce se zasmál, prudce se od ní odvrátil a navázal na přerušný hovor s Levandovskou: vedli vážný hovor o berlínských pamětihodnostech, v němž se Miller choval ke své hostitelce s ironickou zdvořilostí.

Potom náhle zmlkl, zapálil si cigaretu, z plného, velmi červeného rtu si strhl kousek přilepeného cigaretového papírku (kde je ta zlatá špička?) a řekl:

„Mám nápad, milostivá. Tady je lístek do lože na toho Wagnera, určitě se vám bude líbit. Tak si nasadte klobouček, seberte se a jděte. Vezměte si taxíka, taky na můj účet.“

Paní Levandovská mu poděkovala, ale s jistou důstojností odpověděla, že raději zůstane doma.

„Můžete na slovíčko?“ zeptal se očividně rozladěný Miller, vstává ze židle.

„Nalejte si ještě kávu,“ chladně navrhla žena.

Miller se mlsně olízl a znovu se posadil. Potom se usmál a změněným, dobromyslným tónem začal vyprávět legrační příběh o jednom svém příteli, operním sólistovi, který zpíval roli Lohengrina, ale protože si předtím přihnul, nestihl nastoupit do loďky tažené labutí, a tak se rozhodl počkat v naději, že připluje další. Margot se kousala do rtů a pak se náhle předklonila a vybuchla v záchvat dívčího smíchu. Paní Levandovská se také rozesmála a přitom se jí natrásalo bujné poprsí.

„Dobře,“ pomyslel si Miller, „jestli ta stará mrcha chce, abych sehrál zamilovaného blázna, udělám to – ale vrátím jí to i s úroky. Udělám to mnohem důkladněji a úspěšněji, než si myslí.“

Nazítří tedy přišel znovu, a potom chodil pravidelně den co den. Paní Levandovská, která dostala jen malý závdavek a chtěla celou částku, nenechala ty dva ani na chvíli o samotě. Jenže občas, když Margot pozdě večer venčila psa, se Miller najednou vynořil z tmy a šel vedle ní. Pokaždé ji to tak zneklidnilo, že mimoděk přidala do kroku a zapomínala na psa, který za ní kolébatě capkal, s tělem mírně natočeným bokem ke směru pohybu. Paní Levandovská se o těch tajných schůzkách doslechla a začala venčit daklíka sama.

Tak uplynul víc než týden. Potom se Miller rozhodl přejít k činu. Byl by blázen dávat kuplířce takové hříšné peníze, když za chvíli dostane to, po čem touží, i bez její pomoci. Jednou večer vyprávěl oběma ženám další tři legrační historky, nejlegračnější, jaké dosud slyšely,

Vážení čtenáři, právě jste dočetli ukázkou z knihy Smích ve tmě.

Pokud se Vám ukázka líbila, na našem webu si můžete zakoupit celou knihu.